



Европейска
комисия

ЕВРОПЕЙСКИ СОЦИАЛЕН ФОНД

В подкрепа на образованието и обучението: 2014-2018 г.



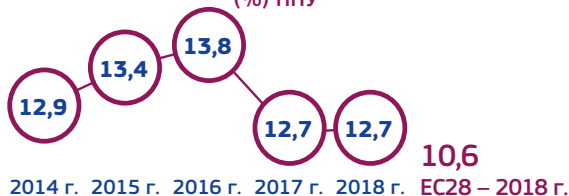
БЪЛГАРИЯ

ОБОБЩЕНИЕ

Финансирането на Тематична цел 10 на ЕСФ се използва за оказване на подкрепа на образованието, обучението и професионалното обучение за придобиване на умения и учене през целия живот. Над 345 653 791 евро са разпределени за такива операции в България, като до края на 2018 г. са се включили 673 352 участници. Настоящият документ съдържа обобщение на основните действия, резултати, последствия и уроци, които са усвоени до момента от използването на това финансиране в България.

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИ КОНТЕКСТ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА

Честота на преждевременно напускане на училище
(%) ПНУ



► Честотата на преждевременно напускане на училище (ПНУ) в България не се е подобрила през последните пет години и е останала между 12% и 14%. Това е по-високо от средната стойност за ЕС28 и не отговаря на целта ЕС 2020 г., която е 10% или по-малко. В страната съществуват значителни регионални различия, като най-високите числа са в югоизточния регион.

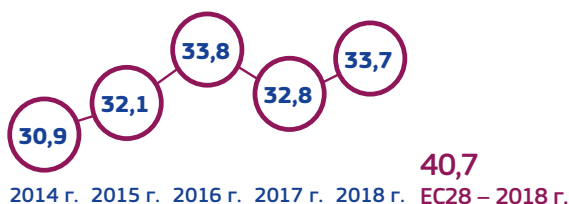
► PISA резултатите в ОИСР посочват, че качеството на образованието и **достиганията откъм четене, математика и научни дисциплини** са сред най-ниските в ЕС.

► **Процентът на завършили висше образование** се повишава бавно, но все още е под средното за ЕС28 и целта ЕС 2020 г. от 40%. Жените имат значително по-висок процент от мъжете (40,8% в сравнение с 27% през 2018 г.). Коефициентът на заетост на завършилите е под средното за ЕС28, като най-ниските стойности са в Северозападна и централна Южна България.

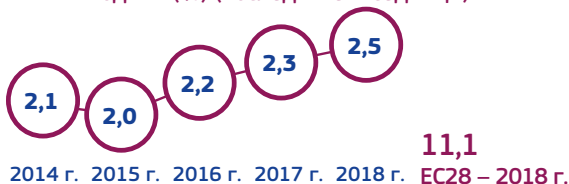
► Нивото на квалификацията на работната сила е повлияно от изключително ограниченото **участие на възрастното население в образованието и обучението**, както и от слабото качество и съдържание на достъпните програми.

► Държавните **разходи за образование** като процент от БВП е 3,6% през 2017 г., съществено под средното за ЕС28 от 4,6%. Държавните разходи бяха значително по-ниски за предучилищното и началното образование в размер на 0,7% от БВП (средното за ЕС28 беше 1,5%).

Степента на получаване на висше образование (%)
(на възраст 30-34 години)



Коефициент на участие в образованието и обучението от възрастни лица на възраст 25-64 години (%) (последните 4 седмици)



ОБЯСНИТЕЛНИ БЕЛЕЖКИ

ЕСФ Европейски социален фонд

ТЦ10 Тематична цел 10

ОП Оперативна програма

ИП Инвестиционен приоритет

* Числата представят ситуацията за операциите на ЕСФ съгласно Тематична цел 10 и нейните четири инвестиционни приоритета (ИП) за програмния период 2014-2020 г., реализирани до края на 2018 г., както е докладвано на 1 октомври 2019 г. В много от случаите операциите на този етап все още не са завършили или са започнали едва наскоро.

* Тъй като един човек може да участва повече от веднъж в операциите на ЕСФ с времето, се съобщава броят на участниците. Тези числа не включват техническо съдействие.

* Когато разбивката на участниците по трудова заетост, възраст и ниво на образование съвкупно не дава резултат от 100%, това означава, че не е било възможно да се включат характеристики за брой участници в някои ОП.

В подкрепа на образованието и обучението: 2014-2018 г.

ПРИОРИТЕТИ НА ЕСФ И ДЕЙСТВИЯ В БЪЛГАРИЯ

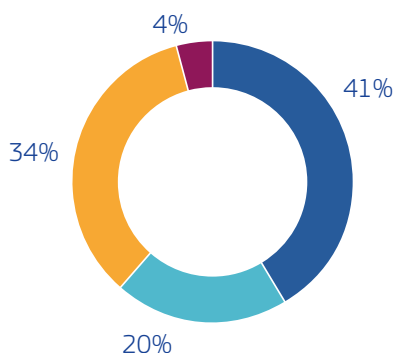
- ▶ В България има **две** оперативни програми (ОП) финансирани от ЕСФ, които се отнасят до Тематична цел 10 (ТЦ10).
- ▶ Оперативната програма за наука и образование за интелигентен растеж има следните приоритети:
 - ▶ Подобряване на **качеството на училищното образование** чрез по-широка употреба на модерни технологии и по-добро обучение на учителите;
 - ▶ Подобряване на качеството и достъп до висше образование чрез подобряване на управлението, финансирането и резултатите на висшите училища и чрез финансиране на студентски стипендии и обмени;
 - ▶ Подкрепа за **учене през целия живот**;
 - ▶ Реформиране на **професионалното образование и обучение**, за да отговаря по-добре на нуждите на пазара на труда;
- ▶ Интегриране на групите в неравностойно положение в образованието и обучението.
- ▶ Оперативната програма за развитие на човешките ресурси има следните приоритети:
 - ▶ **Възможности за обучение** за безработните, включително за младежта;
 - ▶ **Възможности за обучение за служители** на възраст над 54 години, както и за служители, които искат подобрене на квалификации и умения;
 - ▶ **Обучение за придобиване на умения и квалификации** за служители в ИКТ, зелената икономика, здравеопазването, както и творческите и културните сектори.

20% от общото финансиране на ЕСФ¹...

€345 653 791

...са разпределени в следните инвестиционни приоритети на ТЦ10: **преждевременно напускане на училище (41%), достъп до качествено висше и еквивалентно образование (20%), подобряване на достъпа до учене през целия живот (34%), както и подобряване на адекватността на образованието и обучението спрямо пазара на труда (4%).**

Разпределение на средствата за ТЦ10 на ЕСФ



- Намаляване и предотвратяване на преждевременното напускане на училище – IP10.i
- Подобряване на качеството и достъпа до висше образование – IP10.ii
- Подобряване на достъпа до учене през целия живот – IP10.iii
- Подобряване на уместността на образованието и обучението за пазара на труда – IP10.iv

ОБЗОРНО СЪСТОЯНИЕ

32% от планираните ресурси по ТЦ10 бяха разпределени през 2018 г., като 26% бяха изразходени.

Брой на общите участия в проекти по ТЦ10 до края на 2018 г.:

673 352

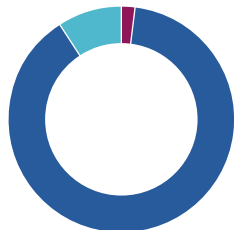
- ▶ **451 498** участници в проекти за намаляване и предотвратяване на преждевременно напускане на училище
- ▶ **23 414** участници в проекти за подобряване на достъпа и качеството на висшето и еквивалентно образование
- ▶ **144 695** участници в проекти за подобряване на достъпа до учене за цял живот
- ▶ **53 745** участници в проекти за подобряване на адаптивността на образованието и обучението спрямо пазара на труда

¹ Това включва финансиране, което е единствено от ЕС, както и съвместно финансиране от страната-членка.

В подкрепа на образованието и обучението: 2014-2018 г.

ПРОФИЛИ НА УЧАСТНИЦИТЕ ЗА ПОЛУЧАВАНЕ НА ПОДКРЕПА

Трудова заетост



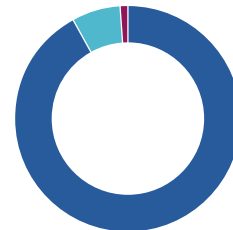
2% (14 193) безработни
89% (600 505) неактивни²
9% (58 654) заети

Пол

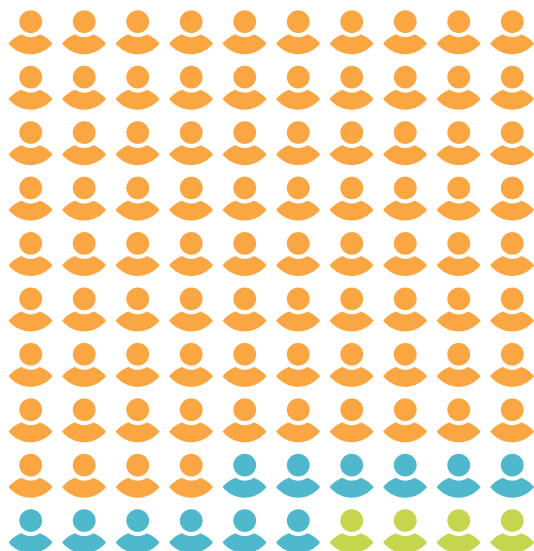


52% жени
48% мъже

Възраст



92% (620 001) <25 години
7% (49 951) 25-54 години
1% (3 400) >54 години



Ключовите постижения на дейностите по ТЦ10 на ЕСФ към днешна дата в България включват⁴:

- ▶ До днешна дата са постигнати **423 251** успешни резултата след участие във финансирана от ЕСФ ТЦ10 дейност, от които:
 - ▶ **1 183** неактивни участници започнаха да си търсят работа
 - ▶ **385 271** участници се включиха в образователни или обучителни дейности
 - ▶ **36 794** участници получиха квалификация
 - ▶ **3** участници бяха наети на работа след напускането им
- ▶ Беше докладван добър напредък при броя студенти, които получиха стипендии с цел достъп до висше образование – целта беше надмината и достигна 173%. Броят млади изследователи на възраст до 34 години получили подкрепа достигна 93% от целта. Въпреки това, за в бъдеще би следвало да се зададат по-амбициозни цели за тези показатели.

² Неактивното население може да включва например деца в предучилищна възраст, ученици, студенти, пенсионери и домакини, стига съответните да не работят или да не търсят работа.

³ ISCED е референтната класификация на ООН за организиране на образователни програми и свързани квалификации по образователни нива и сфери.

⁴ Данните на участниците се събират при започването на операцията. Данните за резултатите се събират в края на операцията или дори по-късно. Поради това времево забавяне двата комплекта данни (за участия и резултати) не трябва да се сравняват директно.

В подкрепа на образованието и обучението: 2014-2018 г.

НАУЧЕНИ ДО МОМЕНТА УРОЦИ

► Регионални различия

Регионалните различия в България могат да се адресират по-добре, като се проектират по-конкретни регионални мерки. Реализираните мерки обхващат цялата страна, поради което е трудно да се таргетират конкретни области в неравносложно положение, каквито са Северозападна и централна Южна България.

► Учене през целия живот

Процентът на възрастни участници в сферата на образованието и обучението през целия живот е една от най-ниските в ЕС. Подобряването на равнопоставения достъп до учене през целия живот е изключително предизвикателство поради липсата на съществуващ опит в областта.

► Влияние върху последната степен на средно образование

Най-успешните операции на ЕСФ са отнасящите се до стипендии за достъп до висше образование и практическо обучение за трудова заетост за учениците и студентите във висшето образование, както и безработните младежи. Въпреки това, приносят на тези операции за подобряването на адаптивността на образователните и обучителните системи спрямо трудовия пазар е ограничен поради липса на структурни реформи, например насърчаване на бизнеса да инвестира в програми за дуално професионално обучение/стипендии.

► Уместност и ефективност

Операциите на ЕСФ са уместни спрямо нуждите на целевите групи, но не постигат непременно най-голяма ефективност във връзка с изпълнението на целите. В някои случаи за реализирането на съществена промяна може да бъдат необходими законодателни и структурни реформи на образователните и социалните системи.

► Съгласуваност с Европейския фонд за регионално развитие

Операциите на ЕСФ се допълват добре от инвестициите на ЕФРР в образователната инфраструктура, оборудване и учреждения; както и от програмата Erasmus+. ЕСФ и ЕФРР например подкрепят над 1500 изследователи в нови центрове за върхови постижения за изследвания и иновации.

► Спестявания с цел ефикасност

Оперативната програма за наука и образование за интелигентен растеж е предприела стъпки за намаляване на административната тежест във връзка с отчетите и проверките на разходите за управление на проекти на ЕСФ чрез въвеждането на опростени разходи.

ПРИМЕРНИ ПРОЕКТИ

► Твоят клас

Този холистичен проект цели намаляване на преждевременното напускане на училище и подобряване на качеството на образованието. Проектът разработи партньорства между училищата и родителите, НПО и общините. Обърнато е специално внимание на уязвимите групи (например ученици от ромски произход, ученици със специални образователни потребности и др.), които участват в театрални класове, работилници по рисуване, роботика, клубове по кодиране, проекти за гражданско образование и здравословни дейности.

► Квалификация на педагогическите специалисти

Този проект адресира директно качеството и компетенциите на учителите, което отдавна се визира като голямо предизвикателство. Това е амбициозен проект, който се стреми да помогне на приблизително 50-000 учители (повечето представители на професията) да придобият или повишат нивото на своята квалификация. Фокусът пада предимно върху цифровите умения, модерната педагогика и оценяването на учениците.

► Ученически и студентски практики

Тези проекти, финансирани от оперативната програма за наука и образование за интелигентен растеж, позволиха на приблизително 7600 ученици от средни училища и 46 000 студенти да завършат успешно практическо обучение в компании в реална работна среда.

ДОПЪЛНИТЕЛНА ИНФОРМАЦИЯ

Страница за оценка на оперативната програма за развитие на човешките ресурси: <https://esf.bg/otsenka/>

Европейска комисия, проучване в подкрепа на оценяването на подкрепата от ЕСФ за образованието и обучението (Тематична цел 10)

ЕСФ в България: <https://ec.europa.eu/esf/main.jsp?catId=372&langId=bg>

Уеб сайт на ЕСФ в България: <http://esf.bg/>

